

Gronddepots als broedplaats voor oeverzwaluwen

Uit: *Tussen Duin & Dijk* jrg. 10 (1) 2012 Natuur in Noord-Holland.

Jelle Harder

Waarom zo veel moeite voor de verschillende zwaluwsoorten? Met aparte werkgroepen voor de gierzwaluw, met bungalowparken op een paal voor de huiszwaluw en met voor de boerenzwaluw speciale nestplankjes onder de bruggetjes in de Eempolder, ontfermen we ons bijzonder over deze ranke zwevers. Het aantal artikelen in vogeltijdschriften over zwaluwen is vele malen groter dan over bijvoorbeeld de lijsters. Is onze natuurlijke omgeving al zo dicht gepleisterd dat met name de zwaluwen die steun nodig hebben?

Ook voor de oeverzwaluw, die het liefst zijn jongen uitbroedt in een hoop los zand, maken we speciale voorzieningen: zwaluwwanden van hout of beton met tientallen voorgeboorde gaten. Verder steken we steile wanden af, waarin de oeverzwaluwen hun holen kunnen graven. Voorbeelden uit onze omgeving die me zo te binnen schieten zijn:

1. Groeve Oostermeent, vlakbij de Woensberg,
 2. Industrierrein bij de witte toren, A-1 Naarden
 3. Zanderij Crailo,
 4. de golfclubs Naarderbos en de Goyer Golf.
 5. Het Raboes bij de monding van de Eem.
- Waarschijnlijk ben ik lang niet volledig met

deze lokale opsomming, Dick Jonkers kan dit lijstje aanvullen.

Jelle Harder volgt in zijn artikel de voorkeur van de oeverzwaluw en heeft daarom grondbedrijven benaderd, waar de hopen los zand toch al klaar liggen.

Oeverzwaluwrand bij golfbaan in Naarden

Foto: Dick Jonkers

Gebleken is dat gronddepots bij Naarden en ook in Almere al eerder bezoek kregen van een grote aantallen oeverzwaluwen. Landschap Noord-Holland heeft in 2009 – op initiatief van Jelle Harder – bedrijven met grote depots benaderd met het verzoek om mee te werken aan voorzieningen voor de oeverzwaluw. In datzelfde jaar 2009 werkten vijf bedrijven hier aan mee, maar door het uitblijven van succes haakten vier bedrijven in 2010 al weer af.

Alleen het bedrijf 'De Vries en van der Wiel' in Den Helder boorde in 2010 gaten in een betonnen keerwand en er werd een grondoprit over een lengte van 15m steil afgegraven. Van beide voorzieningen maakten de kieskeurige oeverwaluwen geen gebruik. Was de één meter hoge betonnen wand niet hoog genoeg? Of was het dijklichaam te ondoordringbaar geworden door de zware belasting van vrachtauto's? Op een andere plek bij dit bedrijf, waar grond verwijderd was, kwamen spontaan 10 tot 20 paar wel tot broeden! En ook in een berg zand op het gronddepot in Julianadorp van hetzelfde bedrijf telde Gerard Smit van de VWG Den Helder in 2011 53 paar oeverwaluwen.

Het verhaal van Jelle illustreert goed dat je als natuurbeschermer de eeuwige optimist moet blijven. Als na één jaar vier van de vijf bedrijven afhaken, als broedsucces uitblijft, wanneer natuurlijke omstandigheden zoals het weer en predatie tegen zitten, dan moet je niet bij de pakken neer gaan zitten, maar trek je op aan de spontane situaties waar het wel goed ging.

Een paar succesverhalen ter bemoediging. Cito Transport uit Nederhorst den Berg in de

Horstermeer werkte in 2009 mee aan een het creëren van broedgelegenheid voor de oeverwaluw. Een stukje grond uit het depot werd afgestoken, maar niet steil genoeg. Spontaan waren ze in een ander stukje van de zandhoop met maar liefst 43 nestgangen tot broeden gekomen. Het bedrijf vond dit succes zelf ook spannend, want voorjaar 2010 werd een deel van het gronddepot geschikt gemaakt voor de oeverwaluw en in dat seizoen werden er maar liefst 102 nesten geteld! Ook bij het bungalowpark Van de Wetering in Nieuw-Loosdrecht werd met volle medewerking van de beheerder een grondberg ingericht als oeverwaluwwand. Dat leverde in 2011 direct 82 nestgangen op.

De contacten met de gemeenten in het Gooi lopen nog, vaak blijkt er meer tijd en voorlichting nodig om draagvlak te vormen voor jouw doel. In Huizen is in het gronddepot aan de Randweg wel al een wand afgestoken, maar daar wordt nog geen gebruik van gemaakt. Zonder tegenwind kan je niet vliegen, wat dat betreft is er veel overeenkomst tussen Jelle en de vogels waar hij mee begaan is.

Wat stond er nog meer aan interessante artikelen in de vogelbladen?

Dier en Milieu jrg. 87 (2) april. 2012 Vakblad voor handhavers op het gebied van Dier en Milieu RTM-Fryslân 'Roofvogelbeheer in Friesland'. Met voorlichtingscampagnes worden de mensen direct in contact gebracht met roofvogels, daarbij wordt verteld welke belangrijke rol ze spelen in de natuur. Begrip kweken in plaats van afstoten en de concurrent vervolgen, dat is het doel.

Dutch Birding jrg. 34 (1) 2012 Tijdschrift voor Palearctische vogels. Nu vrijwel alle artikelen in het Engels gepubliceerd worden vraag ik mij wel af wat de zin is van een 'Dutch-' Birding. In dit nummer constateren Y. Lehnardt het al Leeftijdsbepaling bij de Syrische kanarie'. L. Draaijer, R. Slaterus 'Gemengd broedgeval Citroenkwikstaart en gele kwikstaart - Zeewolde '11.' R. Winters 'Hybride witbuikrotgans x rotgans'. A. Corso 'Morfologie van de steenpatrijs'. D. Monticelli 'De witstaartkeerkringvogel', hoeveel punten levert dat op bij scrabble? K. de Rouck 'Treurtortels in Egypte'.

De Dompfoorn jrg. 46 (1) maart 2012 Tijdschrift van Natuur- en Vogelwacht De Vijfheerenlanden Naast de weidevogelwerkgroep en de werkgroep nestkasten, is er nu ook een vogelwerkgroep opgericht. Eerst wordt ervaring opgedaan met inventariseren op twee gebiedjes.

Fitis jrg. 48 (1) febr. 2012 VWG Zuid-Kennemerland H. Groot 'Jaarlijsten van de regio Zuid-Kennemerland', liefst 271 vogelsoorten werden waargenomen in 2011. Chr. v. Deursen 'Opmerkelijk gedrag van de IJsvogel', Chris trof op de weg een rechtopstaande ijsvogel in dreighouding, die steeds huppelpasjes maakte. Chr. v. Deursen 'Honder jaar vogels ringen: het einde in zicht? Door loggers met GPS en zenders op vogels waarbij vogels constant te volgen zijn, krijgen we in 3 maanden tijd meer informatie dan in 10 jaar ringonderzoek.

De Grauwe Gans jrg. 28 (1) maart 2012 Vogel- en natuurwacht Zuid-Flevoland T. Kalman 'Tuinvogeltellingen'. T. Eggenhuizen 'Vogels ringen aan de Oostvaarderdijk in 2011', krenten uit de pap: 4 sperwers, 2 witgatjes, 11 ijsvogels, maar liefst 38 sprinkhaanzangers en 23 snorren.

Meerkoet (1) 2012 Natuurvereniging Wierhaven W. Tijssen 'Hinkiepinkie, om tureluurs van te worden', over een manke tureluur. B. Woets 'Telpost afsluitdijk: veel roofvogels, waaronder smelleken en kiekendief. Verder kraanvogels en zwarte ooievaar en zowaar een steppekiekendief.

Mens en Natuur jrg. 63 (1) Lente 2012 Blad van het IVN R. Nijland 'De nieuwe wet natuur moet nog flink door de mangel', risico's van de

omstreden nieuwe Wet Natuur.
Natuur Nabij jrg. 40 (1) Lente 2012 IVN Eemland
 Uit het jaarverslag: De Vogelwerkgroep heeft de Soester polder geïnventariseerd, dat leverde 98 soorten op. Over de zwaluwen valt te melden dat er geen gierzwaluwkasten bezet waren, dat er geen gangen geteld zijn van de oeverzwaluw, er is geen belangstelling voor de huiszwaluwentil; wel 138 gewone nesten en de boerenzwaluwen bezetten 174 nesten, waarvan 2 kunstnesten. Voor wat betreft de roofvogels was het een raar jaar met veel mislukte nesten. De uilengroep ringde 12 kerkuilen, 4 steenuilen, 2 bosuilen en 1 ransuil. Verder werkt de weidevogelgroep goed samen met 41 boeren en werden bijna 200 nesten beschermd.
Tussen Duin & Dijk jrg. 10 (1) 2012 Provinciale Organisaties Flora en Fauna in N-H K.
 Camphuysen 'Zilvermeeuwen op strandhoofden langs duin en dijk'. P. Zomerdijk 'Vogels ringen bij het Robbenoordbos', van Bert Winters, ringer bij Wieringen, lees je normaal alleen tabellen met vogelsoorten en getallen in de 'Meerkoet'. Leuk om nu te lezen over de drijfveren van deze vogelvanger, die per jaar rond de 4000 vogels ringt.
Sovon nieuws jgr. 25 (1) maart 2012 25^e jaargang!
 F. Hustings 'Winter met twee gezichten', veel vogels hebben zich in de luren laten leggen door de zachte start van de winter. Dat moesten ze later wel bezuren. W. van Maanen 'Hoe reageren IJsvogel en Winterkoning op winterweer? Kende u het woord deeltrekker al? De winterkoning doet hieraan en daardoor redt hij zijn vege lijf. Omdat de IJsvogel hier niets van wil weten, zijn de gevolgen van een strenge winter tot tien jaar nadien merkbaar.
Vanellus jgr. 65 (2) 2012 april 2012 J. Langenbach 'Commissie broedzorg', minder natuurlijke

broedgelegenheid voor de gierzwaluw? Het antwoord is een makkelijk zelf te bouwen gierzwaluwkast.
Het Vogeljaar jrg. 60 (1) febr. 2012 Tijdschrift voor vogelstudie en vogelbescherming. H. van Grouw 'Het fenomeen witte veren in kraaiachtigen'. H. vd Kooij 'Purperreiger in 2009 en 2010'.
Vogelnieuws jrg. 25 (2) 2012 Vakblad voor vogelbeschermers. 13 pagina's over weidevogelbescherming. We weten heel goed hoe we weidevogels kunnen behouden, maar er zijn heel wat hordes te nemen voordat weten en doen bij elkaar komen. Het uitblijven van duurzaam succes in de weidevogelbescherming verleidt tot de vraag 'Is het geen tijd om te stoppen met onderzoek en te beginnen met grootschalig toepassen van alle verworven kennis?'
Vrienden van 't Gooi jrg. 17 (1) 2012 Carla van Lingen 'Een tuinreservaat is een statement', tegen de onderhoudsarme marmeren vloerbedekking over de plekken waar voorheen nog struikjes en planten stonden. Luisteraars van 'Vroege Vogels' weten waar we het over hebben. In maart 2011 gestart, heeft dit idee nu al 16.000 navolgers.
Vrienden van 't Gooi jrg. 17 (3) 2012 Bestuur Vrienden van het Gooi 'De nieuwe contouren van het natuurbeleid: Van landelijk naar provinciaal! Hoe kan het groene en natuurlijke karakter van het Gooi de komende jaren –laat staan tot in lengte van jaren– behouden blijven?
Onze Waard jrg. 43 (1) voorjaar 2012 Natuur- en Vogelwacht "De Alblasserwaard". Behalve een uitleg over hoe waarnemingen.nl werkt, weinig nieuws.

De hier besproken tijdschriften zijn er voor alle leden van onze vogelwerkgroep. Nieuwsgierig geworden naar een van de zeer beknopt samengevatte artikelen? Neem op een lezingavond even contact op met een van de bestuursleden, of met Paul Keuning 06-128415448